

UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W SZTUMIE

z dnia 28 grudnia 2018 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Mieście i Gminie Sztum
na lata 2019 – 2021**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 994 z późn. zm.) i art. 10, art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.), **uchwała się, co następuje:**

§ 1. Przyjąć Gminny Program Wspierania Rodziny w Mieście i Gminie Sztum na lata 2019 – 2021, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Sztum.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY Rady
Miejskiej w Sztumie

Czesław Oleksiak

Załącznik do uchwały Nr
Rady Miejskiej w Sztumie
z dnia 28 grudnia 2018 r.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W MIEŚCIE I GMINIE SZTUM NA LATA 2019-2021

Spis treści

ROZDZIAŁ I Wstęp

ROZDZIAŁ II Pojęcie, rola i funkcja rodziny

ROZDZIAŁ III Diagnoza demograficzna i społeczna w Mieście i Gminie Sztum

- 1. Profilaktyka- wspieranie rodziny**
- 2. Praca z rodziną biologiczną**
- 3. Asystent rodziny**
- 4. Rodziny wspierające**
- 5. Współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej**

ROZDZIAŁ IV Założenia i cele

ROZDZIAŁ V Zasoby

ROZDZIAŁ VI Finansowanie Programu

ROZDZIAŁ VII Realizacja i monitorowanie Programu

ROZDZIAŁ VIII Podsumowanie

I. Wstęp

Gminny Program Wspierania Rodziny w Mieście i Gminie Sztum na lata 2019 - 2021 został opracowany na podstawie art. 176 pkt. 1 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2018, poz.988 z późn. zm.). Powyższa ustawa nakazuje samorządowi podejmowanie działań wspierających wobec rodzin, które przeżywają trudności przede wszystkim w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych. Obowiązek, o którym mowa, jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują w ścisłej współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami oraz organizacjami pozarządowymi.

Głównym założeniem Programu jest zmierzanie w kierunku wspierania rodziny przeżywającej trudności celem przywrócenia zdolności do wypełniania prawidłowych ról społecznych. To także wsparcie rodziny naturalnej, już na samym początku. Pomoc w pokonywaniu nawet najmniejszych trudności, ma na celu eliminowanie takich sytuacji, w których dziecko może opuścić własną rodzinę i trafić do pieczy zastępczej.

Efektom realizacji Programu ma być m.in. wzrost poczucia bezpieczeństwa, ograniczanie zjawiska patologii społecznych, zminimalizowanie zachowań antyspołecznych. Gminny Program Wspierania Rodziny w Mieście i Gminie Sztum opracowano na podstawie szczegółowych danych za lata 2015-2017 dotyczących zjawiska rodzin dysfunkcyjnych i problemów, z którymi się borykają.

II. Pojęcie, rola i funkcja rodziny

Rodzina to najważniejsza i podstawowa komórka społeczna, jest pierwszym naturalnym środowiskiem człowieka. Prawidłowe funkcjonowanie rodziny ma wpływ na to, jak kształtują się nasze prawidłowe wartości. Styl, atmosfera życia w rodzinie decydują o tym jak dziecko, a później młody człowiek wykorzystuje zasób zdobytych doświadczeń.

Każde dziecko do prawidłowego rozwoju potrzebuje rodziny, która otacza je miłością, zapewnia poczucie bezpieczeństwa i zaspakaja jego potrzeby. Z punktu widzenia potrzeb dziecka, rodzina jest podstawowym środowiskiem zapewniającym bezpieczeństwo emocjonalne, jest naturalnym środowiskiem wychowawczym, w którym główny element stanowią interakcje zachodzące między jej członkami. Rodzina w sposób świadomy i nieświadomy oddziałuje na osobowość dziecka, przekazuje mu swój system wartości, tradycje, poglądy, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Rodzina jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Pomyślny rozwój dziecka jest możliwy w prawidłowo funkcjonującej rodzinie. W przypadku jakiegokolwiek dysfunkcyjności rodziny, dziecko ma prawo do specjalnej ochrony i pomocy państwa. Wszelkie działania służb i instytucji pracujących na rzecz dobra dziecka i rodziny powinny być zintegrowane i uwzględniać prawo do zachowania tożsamości dziecka i jego prawa do utrzymania kontaktów z rodzicami.

Miasto i Gmina Sztum od kilku lat prowadzi wiele inicjatyw na rzecz wspierania rodziny m.in. poprzez realizację działań podejmowanych przez jednostki organizacyjne oraz stowarzyszenia funkcjonujące na terenie gminy. Działaniom profilaktycznym, mającym na celu stworzenie dziecku odpowiednich warunków życia w jego środowisku rodzinnym, muszą towarzyszyć działania ukierunkowane nie tylko na dziecko ale na całą rodzinę, również w sytuacji gdy dziecko zostanie umieszczone poza rodziną biologiczną, ma to na celu odzyskanie przez nią funkcji opiekuńczej.

Miasto i Gmina Sztum od kilku lat oferuje szeroki wachlarz usług na rzecz rodzin dotkniętych różnorodnymi problemami i dysfunkcjami.

Podstawą działań ujętych w Programie jest:

- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii;
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Rodzina i dziecko są chronione zarówno w ustawodawstwie polskim, jak i międzynarodowym. Regulacje prawne dotyczące rodziny i dziecka to między innymi:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (art. 18),
- Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy,
- Kodeks Karny, Kodeks Cywilny, Kodeks Postępowania Cywilnego, Kodeks Pracy,
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (art.16),
- Europejska Karta Społeczna (pkt. 16),
- Konwencja o Prawach Dziecka,
- Europejska Konwencja o Przysposobieniu Dzieci.

Program jest spójny z następującymi programami:

- Strategią Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Sztum na lata 2014-2020,
- Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta i Gminy Sztum,
- Gminnym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Programem Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Mieście i Gminie Sztum na lata 2019-2020,
- Programem Wsparcia „Rodzina 3+” w Mieście i Gminie Sztum z dnia 28 marca 2018 roku.

III. Diagnoza demograficzna i społeczna w Mieście i Gminie Sztum

Miasto i Gmina Sztum swoim zasięgiem administracyjnym obejmuje miasto Sztum i 18 sołectw. Łączna liczba mieszkańców Miasta i Gminy wynosi 18. 618 osób, w tym 9.549 kobiet i 9.091 mężczyzn (na dzień 31.12.2017 r.).

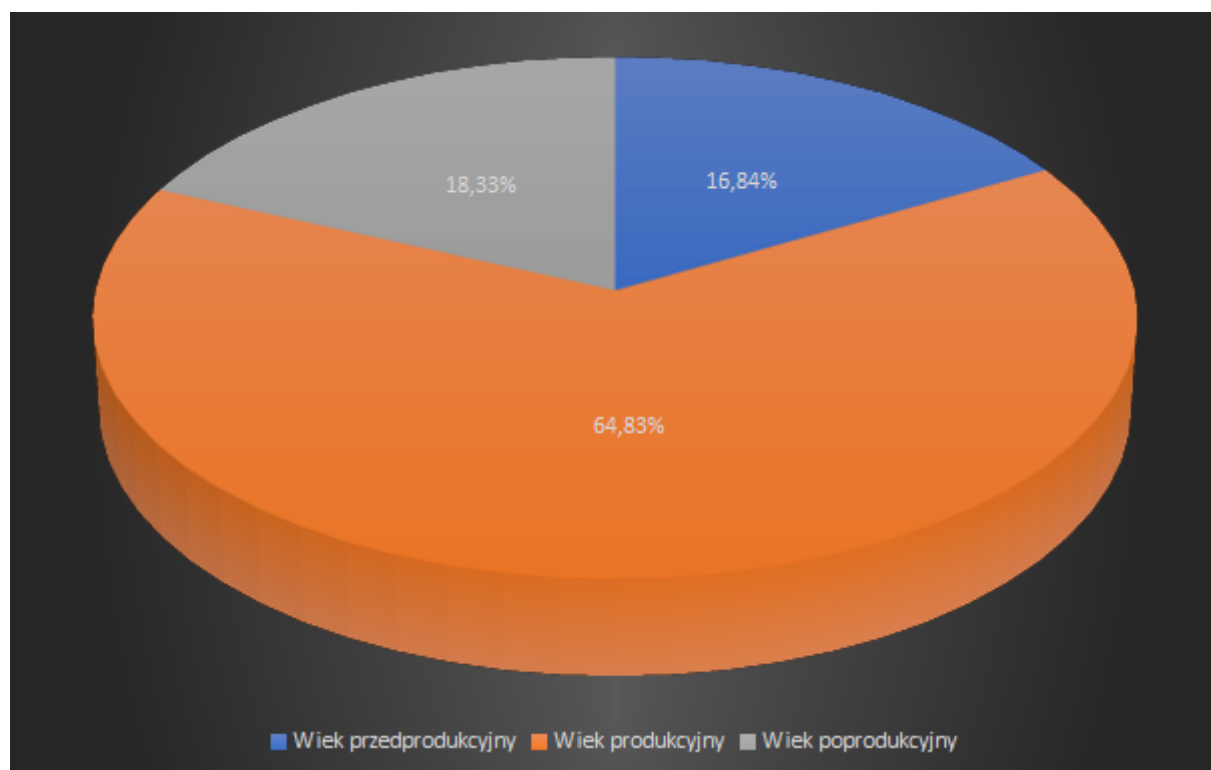
Analiza liczby mieszkańców podobnie jak w latach poprzednich wskazuje, iż 51% ludności stanowią kobiety. Gminę Sztum zamieszkuje 3.509 osób w wieku przedprodukcyjnym, 11.778 w wieku produkcyjnym i 3.331 osób w wieku poprodukcyjnym.

Tabela nr 1. Stan ludności w Mieście i Gminie Sztum w latach 2015-2017

Rok	Ludność ogółem	W tym kobiety	W tym mężczyźni	Wiek przedprodukcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny
2015	18.727	9.556	9.171	3.597	12.032	3.098
2016	18.674	9.549	9.125	3.536	11.892	3.246
2017	18.618	9.549	9.091	3.509	11.778	3.331

Dane:GUS

Wykres nr 1. Ludność w Mieście i Gminie Sztum w 2017r. wg grup wiekowych

Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sztumie udziela pomocy osobom i rodzinom w szczególności z przyczyn wskazanych w poniższej tabeli.

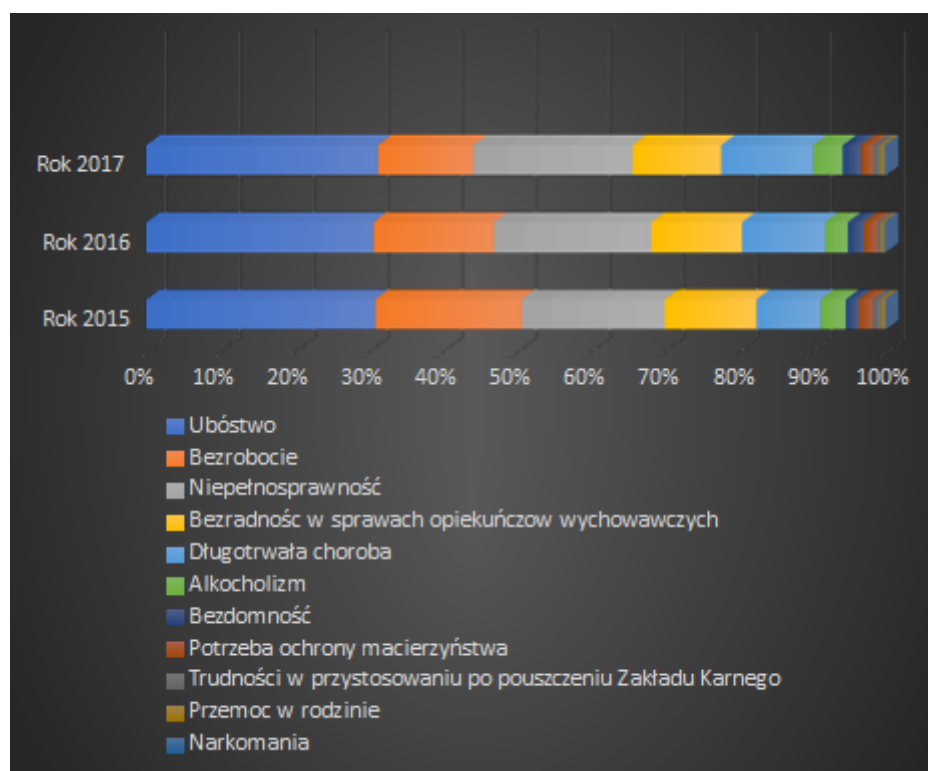
Tabela nr. 2 Rodziny, którym MGOPS w Sztumie przyznał pomoc w latach 2015-2017 z podziałem na przyczynę przyznania pomocy.

Lp.	Powód/rok łącznie liczba rodzin łącznie liczba osób	2015 r. 645 rodzin 1709 osób	2016 r. 603 rodziny 1516 osób	2017 r. 534 rodziny 1275 osoby
1	Ubóstwo	538 1409	479 1191	416 950
2	Bezrobocie	345 1011	254 712	171 464
3	Niepełnosprawność	336 731	332 670	286 569

4	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gosp. domowego	215 849	191 725	159 590
5	Długotrwała choroba	150 327	175 393	165 338
6	Alkoholizm	60 122	48 97	53 104
7	Bezdomność	30 31	34 34	33 34
8	Potrzeba ochrony macierzyństwa	34 128	28 131	22 123
9	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z Zakładu Karnego	19 31	9 18	13 18
10	Przemoc w rodzinie	9 31	6 18	7 21
11	Narkomania	3 4	4 5	3 3

Dane: MGOPS Sztum

Wykres 2. Rodziny, którym MGOPS w Sztumie przyznał pomoc w latach 2015-2017 zgodnie z powyższą tabelą.

Najczęstszymi przyczynami korzystania ze świadczeń Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sztumie było ubóstwo, niepełnosprawność oraz bezrobocie. W dalszej kolejności długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych, alkoholizm, bezdomność, potrzeba ochrony macierzyństwa, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu ZK, przemoc w rodzinie oraz narkomania.

We wszystkich wymienionych powodach przyznania pomocy zazwyczaj widoczny jest spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej. Należy zauważyć, iż w ogóle nie wystąpiły sytuacje kryzysowe czy problem sieroctwa.

Ponadto w rodzinach, w których głównym problemem jest bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

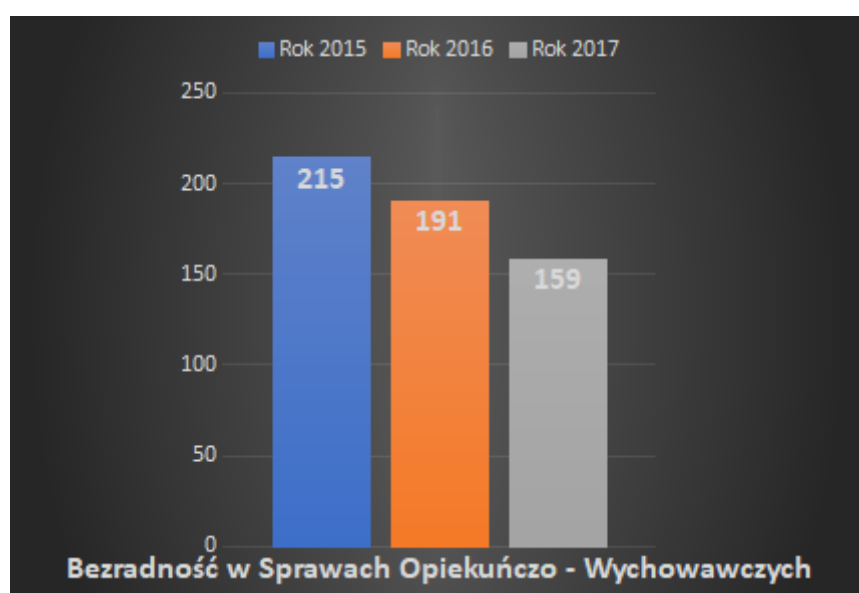
w Sztumie oferuje wsparcie w prawidłowym rozwoju dziecka, zarówno fizycznym jak i duchowym oraz w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb, co jest szansą na pozostawienie dziecka w rodzinie biologicznej. W tym celu rodzina może skorzystać ze wsparcia asystenta rodziny, specjalistycznego wsparcia prawnego, psychologicznego, specjalisty ds. przemocy czy terapeuty ds. uzależnień.

Tabela nr 3. Rodziny korzystające z pomocy MGOPS w Sztumie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2015-2017.

Rok	2015	2016	2017
Liczba rodzin	215	191	159
Liczba osób w rodzinie	849	725	590
Rodziny niepełne	25	25	10
Rodziny wielodzietne	9	3	12

Dane: MGOPS Sztum

Wykres nr 3. Liczba rodzin, które wykazują się bezradnością w sprawach opiekuńczo- wychowawczych na przełomie lat 2015-2017.

Bezrobocie stanowi główny powód dezintegracji rodziny. Jest to zjawisko społeczne, które polega na tym, że część zdolnych do pracy osób nie podejmuje jej z różnych powodów.

Bezrobocie na koniec grudnia 2017 roku wynosiło dla Polski 6,6 %, dla województwa pomorskiego 5,5%, natomiast w powiecie sztumskim wynosiło 10,8 %. Porównując z poprzednimi latami widoczny jest wyraźny spadek procentowy osób bezrobotnych zarówno w Polsce jak i w województwie pomorskim oraz powiecie sztumskim.

Liczba bezrobotnych w Mieście i Gminie Sztum zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Dzierzgoniu na dzień 31.12.2017 roku to 332 osoby, w tym długotrwale bezrobotnych było w końcu 2017 roku 138 osób, z prawem do zasiłku 80 osób.

Ubóstwo i bezrobocie w ostatnich latach stały się najważniejszymi jak i najtrudniejszymi problemami lokalnymi.

Negatywne ekonomiczne i społeczne skutki bezrobocia to:

- Pogorszenie sytuacji materialnej;
- Pogorszenie stanu zdrowia;
- Pogorszenie relacji wewnątrz rodziny;
- Wzrost zachowań patologicznych, tj. alkoholizm i przemoc.

Tabela nr 4. Stopa bezrobocia w % w latach 2015-2017 (stan na dzień 31.12.2017r.)

Rok	Polska ogółem	Woj. pomorskie	Powiat sztumski
2015	9,7	8,9	16,3
2016	8,3	7,3	14,5
2017	6,6	5,5	10,8

Znaczącym czynnikiem mającym nieustannie wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodziny jest alkoholizm.

Z danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sztumie wynika, iż w 2017 roku odnotowano 27 zgłoszeń, natomiast w 2016-54, a w 2015-57 zgłoszeń. Poniższa tabela przedstawia ww. dane.

Tabela nr 5. Liczba osób zgłoszonych do GKRPA w Sztumie, wydanych opinii przez biegłych lekarzy dot. uzależnienia oraz skierowanych do Sądu celem ustalenia formy leczenia w latach 2015 - 2017.

	2015	2016	2017
Osoby zgłoszone do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	57	54	27
Liczba wydanych opinii przez biegłych lekarzy dot. stopnia uzależnienia	5	10	8
Osoby skierowane do Sądu celem ustalenia formy leczenia odwykowego	20	25	13
Ilość przeprowadzonych przez członków GKRPA w Sztumie rozmów motywujących do podjęcia leczenia odwykowego	53	91	88

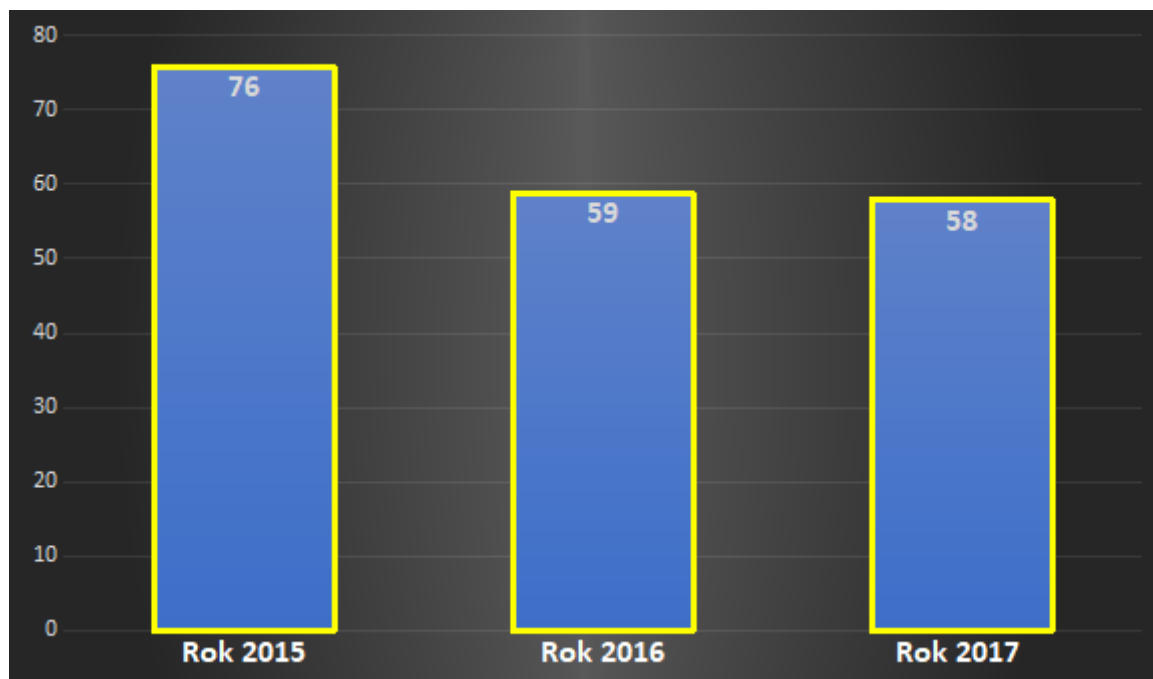
Dane: MGOPS Sztum

Według danych z działalności Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Sztumie, powołanego na mocy ustawy z dnia 29 lipca 2009 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w roku 2015 wdrażane były procedury Niebieskiej Karty w 76 przypadkach, natomiast w następnych latach ich liczba nieznacznie się zmniejszyła - w roku 2016 - było ich 59, a w 2017 - 58.

Tabela nr 6. Liczba założonych Niebieskich Kart oraz powołanych grup roboczych w latach 2015-2017.

Ilość	2015	2016	2017
Niebieska Karta	76	59	58
Spotkania grup roboczych	187	141	131

Wykres nr 4. Liczba założonych Niebieskich Kart w Gminie Sztum w okresie 2015-2017.

Dotychczasowe doświadczenia oraz istniejące problemy wskazują na nieustanną potrzebę wsparcia rodzin biologicznych w celu odnalezienia problemu oraz wsparcia w jego wspólnym rozwiązaniu.

Diagnoza lokalna dotycząca dysfunkcyjności rodzin w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych została dokonana w oparciu o dane Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sztumie i Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sztumie. Według analizy pracowników socjalnych należy uznać, że istnieje zagrożenie, iż działania podejmowane przez Ośrodek okażą się niewystarczające, między innymi z uwagi na brak współpracy rodziny oraz nastolatków niedostosowanych społecznie. Zatem w sytuacji zagrożenia dobra dziecka sąd opiekuńczy może zarządzić środek zapobiegawczy w formie umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo - wychowawczych lub w rodzinie zastępczej.

Z danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sztumie wynika, iż na terenie całego powiatu w 2015 roku w 80 rodzinach zastępczych przebywało 156 dzieci, w 2016 roku w 79 rodzinach 163 dzieci, natomiast w 2017 roku w 79 rodzinach 156 dzieci. Strukturę rodzin zastępczych w powiecie sztumskim oraz w Mieście i Gminie Sztum przedstawiają poniższe tabele i wykres.

Tabela nr 7. Struktura rodzin zastępczych w powiecie sztumskim w latach 2015-2017.

Forma rodzinnej pieczy zastępczej	2015		2016		2017	
	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin
Rodziny spokrewnione	47	37	46	36	51	37
Rodziny niezawodowe	55	30	56	27	42	26
Rodziny zawodowe	35	8	40	10	44	10
Rodziny zawodowe specjalistyczne	5	2	5	2	5	2
Rodziny zawodowe pogotowia rodzinne	7	2	3	2	3	2
Rodzinne domy dziecka	7	1	13	2	11	2
Łącznie	156	80	163	79	154	79

Dane: PCPR Sztum

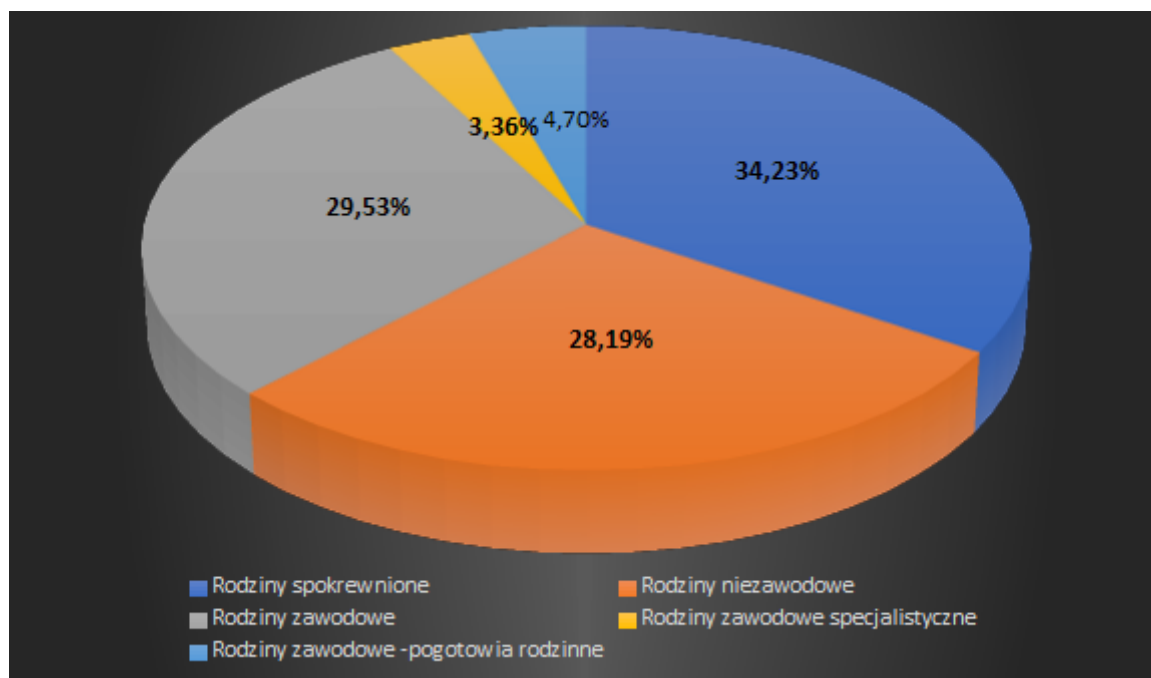
Tabela nr 8. Rodziny zastępcze z terenu Miasta i Gminy Sztum w latach 2015-2017

Rok	Rodziny zastępcze niezawodowe		Rodziny zastępcze zawodowe		Rodziny zastępcze spokrewnione	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
2015	9	14	3	13	12	14

2016	9	11	3	13	9	12
2017	9	15	3	13	11	16

Dane: PCPR Sztum

Wykres nr. 5 Liczba dzieci w powiecie sztumskim umieszczonych w rodzinach zastępczych.

Jak wynika z powyższej analizy umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej w danym okresie miało tendencję zwykłą i jest to zjawisko niepokojące. Nadal stosunkowo mało dzieci wraca z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych. Są to dzieci z rodzin bezradnych w sprawach opiekuńczo - wychowawczych, które nie współdziałają w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej, często zagrożonych alkoholizmem i przemocą.

Profilaktyka- wspieranie rodziny

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w sprawowaniu opieki nad dziećmi i ich wychowaniu to system zaplanowanych działań, które mają pomóc przywrócić takim rodzinom zdolności do pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Działania te wspomagają rodziców, mających problemy w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich, w taki sposób, aby zapobiec doprowadzeniu do sytuacji, w której dziecko, ze względu na jego dobro, zostałoby umieszczone w pieczy zastępczej. Rodziny zagrożone kryzysem są stale monitorowane przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników medycznych i inne instytucje, w tym także – w razie potrzeby – przez Policję i kuratorów sądowych. Pomoc rodzinie realizowana jest w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej oraz organizowania spotkań dla rodzin, w tym grup wsparcia.

W Mieście i Gminie Sztum zadania w obszarze rodziny i pomocy dziecku w rodzinie ujęte są również w Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Programie Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Mieście i Gminie Sztum na lata 2019-2020.

Program określa szczegółowe zadania do realizowania, ukierunkowane na: rozwój systemu przeciwdziałania przemocy oraz współpracy międzyinstytucjonalnej, zapewnienie dostępności pomocy osobom i rodzinom z problemem przemocy domowej, kształtowanie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie, doskonalenie kadr zajmujących się diagnozowaniem i pomocą osobom dotkniętym tym problemem oraz edukację i profilaktykę mieszkańców Miasta i Gminy Sztum.

Nadmienić należy, iż w strukturach funkcjonowania Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sztumie od 2013 roku działa aktywnie Klub Integracji Społecznej, który także ma swoją kontynuację w latach 2015-2017 do nadal.

Ponadto na terenie Miasta i Gminy Sztum w 2018 r. wdrożony został projekt „RAZEM MOŻEMY WIĘCEJ – rozwój usług społecznych w Gminie Sztum”, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020. Rodziny w ramach projektu mogą skorzystać m. in. z szkoły dla

rodziców, wsparcia asystenta rodziny, rodziny wspierającej, animatora społecznego, oraz punktu konsultacyjnego poradnictwa rodzinnego oferującego usługi mediatora, psychologa, radcy prawnego i terapeuty.

W gminie podmiotem właściwym do realizacji zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodzin jest Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sztumie.

Rodzinnie takiej zapewnia się wsparcie, które polega w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny;
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- pomocy w integracji rodziny;
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- dążeniu do reintegracji rodziny.

Rodzina może otrzymać wsparcie przez działania tj. asystentów rodziny, rodzin wspierających oraz innych podmiotów lub instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny. Wspieranie rodziny prowadzone jest w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Praca z rodziną biologiczną

W sytuacji kiedy dzieci pozostają pod opieką rodziny zastępczej bądź placówki opiekuńczo-wychowawczej, niezbędna jest praca z rodziną biologiczną. Ma to na celu motywowanie rodziców biologicznych do podejmowania działań, które poprawiłyby jakość życia swojej rodziny, warunków, a tym samym powrót mał. do domu rodzinnego.

Działania podejmowane w ramach reintegracji rodziny dotyczą różnych sfer jej funkcjonowania a wprowadzane zmiany wymagają czasu na ich utrwalenie, jest to proces długotrwały. Reintegracja odwołuje się do kompetencji całej rodziny, wykorzystując jej potencjał i siły, a korzyści, które z niej wynikają odczuwalne są dla każdego z jej członków. Wszyscy członkowie rodziny powinni być aktywnymi uczestnikami procesu, a osoby znaczące dla rodziny traktowane jako partnerzy w procesie pomagania. Szansa na zmianę i reintegrację rodziny jest największa, gdy kryzys w rodzinie, będący powodem umieszczenia dziecka w placówce, nie przyjął postaci trwałej zmiany a rodzina nie zdążyła pogodzić się ze stratą dziecka. Im czas pomiędzy objęciem dziecka opieką zastępczą a rozpoczęciem reintegracji jest krótszy, tym większe są szanse na jej pozytywny przebieg

Asystent rodziny

Asystentura rodziny pełni ważną rolę w systemie wspierania rodziny. Asystent rodziny jest pomocnikiem pracownika socjalnego, jego wsparciem w wykonywaniu wzmoczonej pracy socjalnej z rodziną borykającymi się z trudnościami wychowawczymi. Celem pracy asystenta jest odzyskanie przez osoby przyjmujące jego wsparcie kontroli nad własnym życiem, które pozwala im być samodzielnym oraz tak wypełniać role rodzica, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i rozwojowi dzieci. Obszar współpracy asystenta z rodziną obejmuje, w szczególności: kształtowanie/podniesienie kompetencji rodziców w zakresie:

- wychowywania i opieki nad dziećmi,
- dbania o zdrowie,
- prowadzenia gospodarstwa domowego,
- rozwiązywania codziennych problemów socjalnych,
- dążenia do reintegracji społecznej.

Natomiast jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny biologicznej oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie.

Asystent rodziny kierowany jest do pracy z rodzinami, która wymaga wsparcia zewnętrznego, mającego na celu osiągnięcie przez rodzinę umiejętności samodzielnego, prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Praca asystenta rodziny ma charakter kompleksowy. Osoba zatrudniona na w/w stanowisku w pierwszej kolejności powinna zadbać o rozwiązanie podstawowych problemów socjalnych rodzin - mieszkaniowych, materialnych, zdrowotnych. Dodatkowo asystent rodziny pomaga w rozwiązywaniu problemów podopiecznych - emocjonalnych, rodzinnych, itp. Asystent rodziny ma za zadanie też motywowanie swoich podopiecznych do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, kontynuowania i podejmowania nauki, zachęca do podjęcia zatrudnienia.

Intensywna praca asystenta z rodziną jest realizowana również w przypadku czasowego umieszczenia przez Sąd dziecka w pieczy zastępczej. Wówczas zadaniem asystenta staje się nie tylko praca z rodziną biologiczną, ale także z rodziną zastępczą oraz koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sztumie w 2017 roku zatrudnił dwóch asystentów rodziny, w tym jednego w ramach umowy o pracę, objęli oni wsparciem łącznie 24 rodziny (70 dzieci), przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. W związku z ustawą z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” zwiększyła się rola asystenta rodziny, który od 2017 roku ma za zadanie również koordynowanie poradnictwa dla rodzin z dziećmi, u których stwierdzono ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Zakres poradnictwa obejmuje: przewycięzanie trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, wsparcie psychologiczne, pomoc prawną, dostęp do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej. W tym przypadku koordynacja asystenta polega na opracowywaniu wspólnie z rodzicami katalogu możliwego do uzyskania wsparcia oraz zastępowaniu ich przez asystenta w załatwianiu różnych spraw, na żądanie rodziców, na podstawie upoważnienia.

Nadmienić należy, iż tut. Ośrodek pozyskuje dodatkowe środki na realizację usług asystenta rodziny w ramach Programu „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”.

Ponadto w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania narkomanii dla Miasta i Gminy Sztum w latach 2015 -2017 realizowano terapię rodzin z problemem alkoholowym. Trzy rodziny, w których występuje problem alkoholowy zostały objęte wsparciem psychologa, asystenta rodziny oraz terapeuty ds. uzależnień. Adresatami tych działań były także rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym i borykające się z trudnościami opiekuńczo – wychowawczymi. Powyższe wsparcie w dalszym ciągu jest kontynuowane.

Rodziny wspierające

W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w: opiece i wychowaniu dziecka;

- prowadzeniu gospodarstwa domowego;
- kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Rodzina wspierająca to rodzina zaprzyjaźniona, może być z kręgu otoczenia dziecka, która pomaga rodzinie potrzebującej pomocy w funkcjonowaniu. Pokazuje jak spędzać czas z dziećmi, jak radzić sobie z problemami dnia codziennego, pomaga w opiece nad dzieckiem i jego wychowaniu, w prowadzeniu gospodarstwa domowego, pokazuje w jaki sposób się komunikować bez krzyku i przemocy, gdzie szukać pomocy, gdy coś się dzieje.

Rodzina przeżywająca trudności może obserwować pozytywne wzorce, właściwe relacje wewnątrzrodzinne i w ten sposób czerpać wiedzę jak prawidłowo realizować rolę rodzica, opiekuna.

Rodzina wspierająca powinna współpracować z asystentem rodziny. Pełnienie roli rodziny wspierającej jest nieodpłatne. Jednakże gmina ma obowiązek zawrzeć umowę z rodziną, w której zostaną zdefiniowane koszty, które podlegają zwrotowi.

Rodzinę wspierającą ustanawia wójt (w przypadku Sztumu - Burmistrz Miasta i Gminy Sztum) właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej wydanej na podstawie przeprowadzonego wywiadu środowiskowego.

Współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej

Zadania gminy w zakresie ustawowym obejmują również współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej jest zadaniem własnym gminy. W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

1. 10 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
2. 30 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
3. 50 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Działania wspierające w utrzymaniu pełnej rodziny wskazane są zarówno ze względów społecznych, jak i ekonomicznych, gdyż służą obniżeniu kosztów gminy związanych z pobytem dziecka w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Prowadzenie profilaktycznych działań wspierających dziecko w rodzinie jest zatem formą pomocy tańszą i bardziej skuteczną.

IV. Założenia i cele

Celem Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest skuteczny system opieki nad dzieckiem i rodziną sprzyjający właściwemu jej rozwojowi w Mieście i Gminie Sztum.

Cele szczegółowe:

1. Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych.
 - a) Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny;
 - b) Prowadzenie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego (psycholog, psychiatra, radca prawny) w rodzinach wymagających pomocy specjalistów;
 - c) Zabezpieczenie środków finansowych na pobyt dzieci w pieczy zastępczej;
 - d) Wspieranie w zaspokajaniu podstawowych potrzeb dzieci i rodzin poprzez świadczenia pieniężne i niepieniężne (w tym praca socjalna). Objęcie dożywaniem wszystkich tego wymagających dzieci, uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych na terenie placówek oświatowych w ramach wieloletniego programu osłonowego w zakresie dożywiania „ Posiłki w szkole i w domu na lata 2019-2023”;
 - e) Upowszechnianie informacji dotyczących możliwości skorzystania z programu Wsparcia „ Rodzina 3+” w Mieście i Gminie Sztum wprowadzonego Uchwałą Nr XLVI.385.2018 Rady Miejskiej w Sztumie z dnia 28 marca 2018 roku . Ma to na celu promowanie i kreowanie pozytywnego wizerunku rodziny wielodzietnej, wzmocnienie jej kondycji oraz zwiększenie szans życiowych i rozwojowych dzieci i młodzieży wychowujących się w tych rodzinach. Przez cały okres realizacji w/w Programu (do końca 2017 roku) wydano łącznie 1437 kart dla 268 rodzin;
 - f) Propagowanie informacji dot. możliwości korzystania z programu rządowego 500+, które w znacznym stopniu poprawia sytuację finansową osób wychowujących dzieci. W ramach programu w 2016 roku wypłacono łącznie świadczeń dla 1357 rodzin (w tym 2117 dzieci), natomiast w 2017 roku dla 1474 rodzin (w tym 2255 dzieci).
2. Ograniczanie sytuacji kryzysowych w rodzinach dysfunkcyjnych.
 - a) Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka w rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej;
 - b) Praca socjalna, edukacja rodziców/ opiekunów;
 - c) Pomoc rodzinom, w których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej w stworzeniu odpowiedniego środowiska wychowawczego w celu umożliwienia powrotu dzieciom do rodzin biologicznych;
 - d) Organizowanie różnorodnych form edukacyjnych dla rodziców i dzieci;
 - e) Umożliwienie rodzinom korzystania z pomocy asystenta rodziny;
 - f) Promowanie zdrowego trybu życia, wzmacnianie więzi rodzinnych.

3. Usprawnienie współpracy podmiotów działających na rzecz rodziny przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze.

- a) Organizowanie specjalistycznego wsparcia dla rodziców obejmującego kształtowanie i rozwijanie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych i społecznych w celu wzmocnienia poczucia odpowiedzialności za własną sytuację życiową i los swoich dzieci;
- b) Wzmocnienie współpracy na rzecz rodziny, pracowników socjalnych i asystenta rodziny z pedagogami, kuratorami i innymi specjalistami.

4. Zwiększenie świadomości rodzin w zakresie oferowanych form wsparcia,

- a) Uświadomienie rodzinom zamieszkującym na terenie Miasta i Gminy Sztum roli podmiotów działających na rzecz rodziny, organizowanych spotkań, dotyczących problematyki rodziny oraz podmiotów działających na rzecz rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej.
- b) Zapobieganie uzależnieniom od środków psychoaktywnych, w szczególności poprzez profilaktykę, edukację oraz wczesną interwencję w rodzinach zagrożonych uzależnieniami;
- c) Motywowanie członków rodziny do podjęcia działań na rzecz ograniczenia, bądź niwelowania własnych dysfunkcji, np. podjęcie terapii leczenia uzależnień- współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, podjęcie terapii dla sprawców przemocy – współpraca z Policją i Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym;
- d) Angażowanie rodzin do udziału w projektach, szkoleniach, warsztatach kształtujących umiejętności planowania swojej przyszłości zawodowej i osobistej oraz motywujących do podjęcia pracy w oparciu o własne zasoby.

Oczekiwane rezultaty prowadzonych działań to, m.in.:

1. Podniesienie poziomu profesjonalnych form pomocy rodzinie w środowisku;
2. Zapewnienie profesjonalnej pomocy dziecku i rodzinie;
3. Wzrost kompetencji opiekuńczo - wychowawczych w rodzinach dysfunkcyjnych;
4. Podniesienie świadomości z zakresu planowania i funkcjonowania rodziny;
5. Zmniejszenie liczby rodzin dysfunkcyjnych;
6. Ograniczenie liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
7. Podjęcie próby powrotu jak największej liczby dzieci z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Mieście i Gminie Sztum zakłada tworzenie sprzyjających warunków do poprawy funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Niezbędne jest systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dezintegracji rodzin i promowanie rodzinnego stylu życia.

Adresatami niniejszego Programu są:

1. Rodziny dysfunkcyjne, korzystające z pomocy społecznej, ale również te, które dopiero wchodzi do systemu pomocy społecznej.
2. Rodziny bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i niezaradne życiowo.
3. Rodziny żyjące w niedostatku materialnym i rodziny bezrobotne.
4. Rodziny dotknięte uzależnieniem i przemocą.
5. Rodziny z dziećmi zagrożonymi niedostosowaniem społecznym.

Należy nadmienić, że powodzenie realizacji Programu w dużym stopniu uzależnione będzie od współpracy wszystkich służb działających na rzecz dziecka i rodziny. Od zintegrowania działań zależeć bowiem będzie zminimalizowanie umieszczania dzieci w pieczy zastępczej. Współdziałanie wszystkich instytucji, a przede wszystkim chęć zmiany w rodzinach dysfunkcyjnych, może zapewnić dzieciom pozostanie w rodzinach naturalnych, w których dzieci powinny mieć prawo się rozwijać i wychowywać.

V. Zasoby

Instytucje i organizacje, które mogą współpracować ze sobą w realizacji Programu to:

- Urząd Miasta i Gminy Sztum,
- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sztumie,
- Sąd Rejonowy w Kwidzynie - Kuratorzy,
- Placówki oświatowe,
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Sztumie,
- Komenda Powiatowa Policji w Sztumie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sztumie,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Sztumie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sztumie,
- Powiatowy Urząd Pracy w Sztumie,
- Placówki Ochrony Zdrowia,
- Organizacje pozarządowe,
- Parafie.

VI. Finansowanie Programu

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Mieście i Gminie Sztum na lata 2019-2021 będzie odbywać się w ramach środków budżetu gminy Sztum, budżetu Państwa oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

VII. Realizacja i monitorowanie Programu

Koordynatorem 3- letniego Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Mieście i Gminie Sztum na lata 2019-2021 jest Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sztumie. Program ten będzie realizowany na terenie Miasta i Gminy Sztum w latach 2019-2021.

Monitorowanie w/w Programu będzie odbywać się na podstawie sporządzonej sprawozdawczości w corocznej ocenie zasobów pomocy społecznej oraz sprawozdaniu merytorycznym, w tym na podstawie danych statycznych uzyskanych od partnerów wspierających realizację poszczególnych celów założonych w programie. W terminie do 31 marca każdego roku Burmistrz Miasta i Gminy Sztum składa Radzie Miejskiej w Sztumie roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań. Dodatkowo sporządzone będą również sprawozdania rzeczowo - finansowe z zakresu wspierania rodziny, które przekazane zostaną wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ponadto Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sztumie przedkłada Radzie Miejskiej w Sztumie informację o realizacji Programu Wsparcia „Rodzina 3+” w Mieście i Gminie Sztum do 31 marca każdego roku.

VIII. Podsumowanie

Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Mieście i Gminie Sztum na lata 2019- 2021 jest stworzenie optymalnych warunków do poprawy jakości życia rodzin z dziećmi z Miasta i Gminy Sztum. Wspieranie rodzin będzie miało charakter prewencyjny i naprawczy. Efektem działań będzie lepiej funkcjonująca rodzina, która samodzielnie rozwiązuje własne problemy. Stan ten zostanie osiągnięty, gdy rodzina otrzyma kompleksowe, interdyscyplinarne wsparcie przy jednoczesnym wykorzystaniu własnych zasobów. Każda rodzina jest w innej sytuacji, posiada własny potencjał i od tego zależy, jak intensywnego wymaga wsparcia. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sztumie cały czas poszukuje nowych metod pracy z rodziną, których celem jest pobudzanie aktywności i rozbudzanie potrzeb odbiorców Programu rodzin, w szczególności z problemami opiekuńczo – wychowawczymi.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 176 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Celem Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Mieście i Gminie Sztum jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w prawidłowym wypełnianiu swoich funkcji, a związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci. Istotne są również działania profilaktyczne w celu promowania społecznie pożądanego modelu rodziny. Program stanowi kontynuację realizowanego w latach 2016-2018 Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Mieście i Gminie Sztum.